

Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO

Saksbehandler, innvalgstelefon
Ola Hegge, 61 26 60 61

Midlertidig fravik fra manøvreringsreglementet for Osensjøen - uttalelse

Vi viser til Deres brev av 30.11.20 vedrørende høring av en søknad fra Glommens og Laagens Brukseierforening om tillatelse til midlertidig fravik av manøvreringsreglementet for Osensjøen i forbindelse med vedlikeholdsarbeider på dam Osensjøen. Vi viser også til tidligere brev fra NVE av 16.11.20 med høring av plan for arealbruk, landskap og miljø for vedlikeholdsarbeidene, og vår uttalelse til denne.

Tiltaket

Vedlikeholdsarbeidene innebærer utbedring av betong i dammens luketerskler og av betongkonstruksjoner nedstrøms dammen. Arbeidene er avhengig av lav vannstand og vil bli utført på senvinter og vår når magasinet er nedtappet. I anleggsperioden skal det anlegges en midlertidig fangdam foran deler av dammens oppstrøms side. Under arbeidene vil det ikke gå minstevannføring via damlukene. En vannføring på 0,3 m³/sek vil bli opprettholdt ved hjelp av en hevert. Det er søkt om å få redusere minstevannføringen i Søre Osa fra 2,5 m³/sek til 0,3 m³/sek i perioden fra 16. mars til 16. april 2021. GLB oppgir at nedtrappingen av vannføringen vil skje langsomt og at det vil bli sluppet en spyleflom av ikke oppgitt størrelse etter avsluttet arbeid

Vår vurdering

Statsforvalteren har drøftet saken med Innlandet fylkeskommune, og vi gir her vår felles uttalelse i saken.

Den omsøkte reduksjonen av vannføringen fra den pålagte minstevannføringen på 2,5 m³/sek til 0,3 m³/sek er betydelig, og det er naturlig å forvente skader. GLB viser til en utredning fra NINA av konsekvensene ved en slik vannføringsreduksjon forut for en tilsvarende vannføringsreduksjon i 2012, som konkluderte med at vannføringsreduksjonen vil gi betydelig skadevirkninger på aure, bunndyr og elvemose i elva. Skadene på aurebestanden i elva ble antatt å vare i minimum 2 år etter tiltaket, mens virkningen for bunndyrsamfunnet ble anslått til å være mer kortvarig. Utredningen konkluderte videre med at gevinsten ved å øke forbitappingen til 0,5 m³/sek ville være beskjeden. En undersøkelse av aurebestanden i Søre Osa og Østre Æra gjennomført av NINA etter tiltaket kunne imidlertid ikke påvise skader på aurebestanden som følge av tiltaket. Det øverste undersøkte området i Søre Osa ved denne undersøkelsen lå imidlertid i området rundt samløpet med Østre

Æra, noe vi mener er lite egnet for å påvise skadevirkninger av det reduserte vannslippet fra Osensjøen. Dette bl.a. på grunn av muligheten for utveksling av fisk med Østre Æra. Vi mener det derfor må legges til grunn at den omsøkte underskridelsen av minstevannføringen vil ha betydelige skadevirkninger i Søre Osa med flere års varighet. Perioden med lav vannføring er også på en tid av året da tilsiget er på sitt laveste, slik at bidraget med vann fra restfeltet nedenfor dammen er på sitt minste.

Skadevirkninger knyttet til vedlikeholdsarbeider ved kraftanlegg vil i mange tilfeller være vanskelig å unngå. Det er imidlertid svært uheldig at det er behov for et nytt vedlikeholdsarbeid som krever sterkt redusert vannføring bare 9 år etter forrige gang. Det er derfor viktig at GLB påser å utbedre alle skader som de nå ser kan medføre nye vedlikeholdsbehov i framtiden, slik at en unngår nye tiltak som krever tilsvarende reduksjon av vannføringen i relativt lang tid. Slik vi ser det er de planlagte vedlikeholdsarbeidene nødvendige. Det er naturlig å anta at skadevirkningene vil være relatert til hvor mye vannføringen må reduseres i anleggsperioden, og vi mener det må tilstrebes å opprettholde en størst mulig vannføring. Søknaden gir oss i liten grad grunnlag for å vurdere hvor mye vann som lar seg tappe forbi dammen i anleggsperioden og til hvilken kostnad. Vi mener det er en vesentlig svakhet ved søknaden. Vi oppfordrer derfor NVE til å be GLB framskaffe et bedre grunnlag for å vurdere hvor lav vannføring det er behov for å akseptere for at arbeidene skal kunne la seg gjennomføre.

Vi mener det er naturlig å få gjennomført en undersøkelse av tiltakets virkning for vassdragsmiljøet. En slik undersøkelse burde ideelt vært gjennomført med en undersøkelse før og etter tiltaket, og på en større strekning i elva enn hva som var tilfelle ved undersøkelsen som ble gjort etter tiltaket i 2012. I og med at tiltaket skal iverksettes om kort tid er det begrensede muligheter for en undersøkelse før tiltaket. Muligheten er da å gjennomføre en undersøkelse sommeren etter tiltaket og noen år (f.eks. 5 år) senere.

I søknaden om tillatelse til å underskride minstevannføringen opplyses det at det må påregnes blakking av vannet bl.a. som følge av pumping av vann fra byggegrop. Så langt vi kan se var dette ikke beskrevet i planen for arealbruk, landskap og miljø, som vi tidligere har gitt høringsuttalelse til. I den uttalelsen vektla vi at arbeidet må gjennomføres på en slik måte at tilførsel av slam til strekningen nedenfor unngås. Vi vurderte at tiltaket vil falle inn under forurensningslovens § 8 som sier at vanlig forurensning fra bl.a. midlertidig anleggsvirksomhet er tillatt, slik at det ikke vil være behov for å søke om utslippstillatelse for tiltaket, forutsatt at tiltaket ikke medfører forurensning utover hva som ansees som «vanlig». Vann i byggegrop må forventes å være betydelig tilsilammet, og med den reduserte vannføringen nedstrøms anlegget det her søkes om, vil påvirkningen på vassdraget kunne bli stor. Vann som pumpes ut av byggegrop lar seg rense. Vi mener derfor pumping av urensset vann fra byggegrop og ut i Søre Osa ikke vil falle inn under det som må anses som «vanlig».

Konklusjon

Innlandet fylkeskommune og Statsforvalteren i Innlandet vil ikke motsette seg at det gis tillatelse til å underskride den fastsatte minstevannføringen i Søre Osa i forbindelse med vedlikeholdsarbeidene på dam Osen våren 2021. Vi mener imidlertid det bør tilstrebes å opprettholde så stort vannslipp som mulig, og at det må framskaffes mer informasjon for å kunne vurdere hvor stort vannslipp som kan gjennomføres i anleggsperioden.

Statsforvalteren mener videre at tiltakshaver må gjennomføre en miljørisikovurdering av tiltaket for å vurdere eventuell forurensning av betydning til vassdraget. Er det tvil om det er behov for tillatelse etter forurensningsloven, kan miljørisikovurderingen sendes til Statsforvalteren for en vurdering.

Med hilsen

Tore Pedersen (e.f.)
avdelingsdirektør

Ola Hegge
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

Åmot kommune	Torget 1	2450	RENA
Innlandet fylkeskommune	Pb. 4404	2325	HAMAR